

XVI. YÜZYILDA BOSNA VE AHISKA'DA SOSYAL VE EKONOMİK YAŞAM

Shota BEKADZE

Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara / Türkiye

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Bosna Sancağı, Saraybosna, Gürcistan Cumhuriyeti, Ahıska Sancağı.

ÖZET

XVI. Yüzyılın sonlarında Osmanlı Devleti için büyük stratejik önem taşıyan iki bölge vardı. Birincisi, devletin batısındaki Bosna, ikincisi devletin doğusundaki Ahıska. Bosna Adriatik Denizi'ne, oradan da Akdeniz'e, Ahıska ise Kafkaslara ve daha sonra Hazar Denizi'ne Osmanlıların yolunu açıyordu. Bosna ve Ahıska Sancakları arasında şu benzerlikleri görmekteyiz; Her iki sancak önemli stratejik konuma sahip olup; biri Batı'da, diğeri Doğu'da uç sancağı idi. Bosna'nın fethi Osmanlı'yı Adriatik Denizi'ne kavuşturarak Akdeniz'de hakimiyetini, Ahıska'nın fethi de Osmanlı Devleti'nin Kafkaslar yolunu açarak Hazar Deniz'i kıyılarını kontrol altına alınmasını sağlıyordu. Bosna Avrupa ve Asya, Ahıska ise Anadolu ve Kafkasya arasında bir köprü idi. - Her iki sancak Osmanlı medeniyetinin yerleşim alanı olmakla aynı kaderi paylaşmışlardır. Bosna Doğu ve Batı, Ahıska ise Doğu ve Kafkasya dilleri ve medeniyetlerinin en önemli birleştiği noktalar idi. - Her iki sancağın başkentleri olan Saraybosna ve Ahıska'da Müslüman, Ortadoks, Katolik, Musevi dinlerinden oluşan halk, huzur içerisinde yaşamakta idi. Bu yüzden Saraybosna Avrupa'nın Kudüs'ü, Ahıska ise Kafkasların Kudüs'ü idi. Çalışmamızda Bosna, Saraybosna ve Ahıska'nın etimoloji verilmiş ve tarihi şahsiyetlerden Bosnalı Gazi Hüsrev Bey, Ferhad Paşa ve Ahıskalı Hızır Paşa, Menüçöhr ve ünlü kadın siyasetçi Dedisimedi Debora hakkında bilgiler, Menüçöhr ve ailesine Sultan IV. Murad'ın verdiği 1593 tarihli fermanı da yer almaktadır. Çalışmamızda XVII. Yüzyıl Osmanlı bilim adamlarından Evliya Çelebi'nin "Seyahatnamesi" ve Katip Çelebi'nin "Cihannüma"sına göre Saraybosna ve Ahıska hakkındaki bilgiler verilmiştir. Çalışmamızda Saraybosna ve Ahıska'nın kısa tarihini verdikten sonra bölgelerin sosyal- ekonomik durumu, vergi kalemleri, miktarları, ölçü ve tartı birimlerini incelemeye çalışılmıştır. Ahıska ile ilgili bilgiler, 1595 tarihli "Defter-i Mufassal Vilayet-i Gürcistan" tahrir defterine dayanarak "Ahıska Sancağı Güney Nahiyesi" ışığında açıklığa kavuşturulmuştur. "Defter-i Mufassal Vilayet-i Gürcistan" tahrir defterinin "Ahıska Sancağı Güney Nahiyesi" bölümünün ilk defa olarak günümüz Türkçesine çevrilmesi çalışmamızın en önemli hususlarından biridir. Bu çevirinin ve yapılan araştırmanın hem Türkiye, hem Gürcistan, hem de Kafkasya tarihçiliği için önemli olduğunu düşünülmektedir.